

Kriminalvidenskabens Terminologier.

I en interessant Artikel i »*Revue pénitentiaire*« for Marts 1900 paa viser Paul Cuche de uheldige Følger af, at der mangler en fast udviklet Terminologi med Hensyn til alt det, som han med et Fællesnavn kalder »Straffettens Bividenskaber«, hvor Benævnelser som Kriminalanthropologi, Kriminalologi og Penitentiærvidenskab bruges i Flæng, og hyppig uden at den, som benytter dem, ser sig i Stand til at definere dem og afgrænse dem over for hinanden. Denne Mangel paa Klarhed i Terminologien, der altsaa atter hænger sammen med en Uklarhed om Begreberne, virker uundgaelig paa Undersøgelserne og forringer deres Udbytte og Værdi; det er hændet paa den kriminalanthropologiske Kongres i Genf 1896, at man opkastede det Spørgsmaal, om der overhovedet eksisterede en Videnskab af dette Navn!

Foruden denne Uklarhed og Vagthed i Undersøgelser og Resultater bevirker Savnet af bestemte Terminologier dernæst, at det bliver vanskeligt at skaffe disse »Bividenskaber« Anerkendelse og Stilling som virkelige Videnskaber, der doceres ved Universiteterne som Led i Studieplanen; det er klart, at herved atter lægges store Hindringer i Vejen for den videre Forskning og videnskabelige Uddybning af Emnerne, hvilket er saa meget uheldigere, som man nu til Dags er enig om at erkende disses overvejende store Betydning for Samfundskampen mod Forbrydelsen.

Og ud fra Erkendelsen af disse Omstændigheder søger Forfatteren da at fiksere en brugbar Terminologi, der kan fæstne Begreberne og bane Vejen for den videre Uddybning og Sammenstilling af Emnerne. Paa Grund af den store internationale Interesse, en saadan Fiksering har, gengives her Forfatterens Forsøg *in extenso*, blot med Udeladelse af enkelte Smaabemærkninger, særlig saadanne, der udelukkende referere sig til franske Forhold:

»Maalet for Strafferettens Bividenskaber er Studiet af de Love, der beherske Forbrydelsen, og de forskellige Foranstaltninger, der kunne iværksættes for at hemme dens Udvikling. Denne Definition viser straks hen paa en Sondring mellem to klart adskilte Grupper: de »rene« og de »anvendte« Videnskaber. De første gaa udelukkende ud paa at klarlægge og præcisere Problemets faktiske Data. De andre stræbe efter dets Løsning og staa i Afhængighed af de første, hvis Resultater og Iagttagelser de nyttiggøre og anvende til Brug for Samfundets præventive og repressive Forsvar mod Forbrydelsen.

Planen for dette Forsvar er i sine store Træk tydeligvis fælles for alle civiliserede Samfund; men Midlerne have kun relativ Brugbarhed: deres Anvendelighed kan være større i ét Land end i et andet. Det tilkommer Lovgivning og Administration at vælge dem, der synes bedst at stemme overens med Nationalkarakteren, som denne har dannet sig under Indflydelse af Ejendommelighederne ved Race, Religionsforhold, Historie, naturlige og geografiske Forhold o. s. v.

Den hele Samling af lov- og øvrighedsmæssige Foranstaltninger, der saaledes af de paagældende Statsmyndigheder ere tagne i Anvendelse som særlig egnede til i et bestemt Land og en bestemt Tidsperiode at hemme Forbrydelsen, udgør Strafferetten. Denne Definition viser straks den Hovedrolle, som Bividenskaberne maa spille ved Strafferettens Dannelselse, og gør det muligt at anvise disse forskellige Videnskaber deres indbyrdes Plads.

Det er da først og fremmest klart, at den videnskabelige Erkendelse af Forbrydelsen og Planen for dens Bekæmpelse ikke udelukkende kan søges gennem Fortolkning af Straffelove og Strafforfølgningslove. Denne Bemærkning kan synes ret overflødig i Betragtning af, at ingen har paastaet at kunne udtømme f. Eks. det sociale og økonomiske Studium af Familieforholdene ved en Granskning af den borgerlige Lovgivnings herhen hørende Bestemmelser, eller ment, at Spørgsmaalet om Alkoholismen udelukkende skulde betragtes ud fra et fiskalt Beskatningssynspunkt. Men dog er det af tvende Grunde nødvendigt at markere den forholdsvis lille Plads, som Studiet af den positive Lovgivning bør indtage i den samlede Videnskab, der har Forbrydelsen til Genstand: dels fordi det først saa nylig er blevet eftervist, at Forbrydelsen, alt forinden den afødte en talrig Række juridiske Problemer, i sig selv var et frygteligt socialt og antropologisk Problem, og dels som Følge af den Mistænksomhed, hvormed denne nysopdukkende Erkendelse blev mødt af mange som Følge af de lidt outrerede Postulater, som dens Opkomst gav Anledning til.

Disse Omstændigheder i Forbindelse med Savnet af en fast Terminologi kunne forklare, at den Dag i Dag er en rent juridisk Undervisning det eneste, som findes paa Universitetets officielle Læreprogram med Hensyn til Forbrydelsen og Kampen derimod. Og dog kan dette nok overraske, naar man betænker, hvorledes den økonomiske Videnskabs forskellige Grene i stadig stigende Grad finde Optagelse paa Programmet. Og man forstaar endelig, at dette kan bidrage til i den almindelige Bevidsthed at overdrive den juridiske Sides Betydning med Hensyn til Kriminalvidenskaben. Vi have da ogsaa for ikke at støde denne, endnu hos mange Kriminalister herskende Opfattelse anvendt Benævnelsen »Bividenskaber« for alle disse Videnskabsgrene, som Strafferetten endnu ikke har optaget i sig, uagtet denne, logisk set, kun burde være en Refleks-

virkning af dem, en Virkeliggørelse af deres Resultater. — Den givne Definition af disse Videnskabers Genstand og Rolle tillader os nu ikke blot at undersøge deres Forhold til Strafferetten, men muliggør ogsaa en Klassifikation af dem. Deres Genstand er, som sagt, Forbrydelsen selv og de til dens Bekæmpelse egnede Midler, hvilket fører til at dele dem i to Hoved-Grupper, der nu skulle analyseres nøjere.

Første Gruppe omfatter »de rene Videnskaber«. hvis Opgave er at bestemme selve Forbrydelsens Begreb, hvilket er langt vagere, end man i første Øjeblik tror, at studere og formulere Lovene for Kriminaliteten og fremdrage de Grunde, som skabe den og begunstige dens videre Udvikling. Disse Discipliner kunne alle sammenfattes under en Fællesbetegnelse: Kriminalogi eller kriminologiske Videnskaber. Man bør vel vogte sig for af disse at forlange andet end Paavisninger, Iagttagelser og statistiske Data; man maa ikke fra dem vente praktiske Konklusioner i Skikkelse af Udkast til Straffelove eller Forslag til Omdannelse af Straffeprocessen. Med en Sammenligning fra Medicinen repræsenterer de for Kriminaliteten der er en Sygdom i Samfundslegemet, Nosologien, hvis Opgave jo er at beskrive Menneskelegemets Sygdomme, deres Oprindelse og deres efter Omstændighederne normale eller anormale Forløb, men som ikke befatter sig med Læren om Helbredelsesmidlerne, hvilket overlades til Terapien. Grundlæggerne af den positive italienske Skole have imidlertid selv ikke respekteret denne specielle Betydning af Udtrykket Kriminalogi; man kan ganske vist ikke her anføre *Lombroso's »Uomo delinquente«*, hvis Titel ikke er saaledes begrænset, at man kan beklage sig over Uoverensstemmelse mellem den og Indholdet; men anderledes forholder det sig med *Ferri's »Sociologie criminelle* (jag skal straks paavise, at Kriminalsociologi kun er en Gren af Kriminalogien) og *Garofolo's »Criminologie«* — begge disse

Værker indeholde et Kapitel om de praktiske Foranstaltninger, som den nye Skoles Teser give Anledning til.

De uheldige Virkninger af en saadan Sammenblanding gøre sig stadig gældende; det maa siges, at for Øjeblikket have Udtrykkene Kriminalogi, Kriminalsociologi, social Patologi — et Udtryk, der findes brugt hos nogle Forfattere — for en Mængde Mennesker kun en ganske vag Betydning, hvilket er ret forstaaeligt, eftersom man i en Aarrække har anvendt disse Benævnelser paa alt, hvad der ikke gik ind under Fortolkningen af den positive Ret, det juridiske Studium af Anklageregler og Straffebestemmelser. De have været Etiketter, som man paa maa og faa klistrede paa Ryggen af en Bog, naar blot den indeholdt lidt om Grundene til og Midlerne mod Forbrydelsen. Og ofte, maa det tilstaas, er Ordet Kriminalsociologi blevet plantet som en Fane for at vise, at man tog Stilling mod den klassiske Kriminalistskole, der havde Ord for systematisk at ignorere det sociale Synspunkt for Forbrydelsen, og under denne Tendens titel sammenhobedes da i malerisk Uorden en Potpourri af Kritik, Reformfordringer og statistiske Opgivelser.

Det er imidlertid vigtigt at fastsætte disse nye Videnskabers Sprogbetegnelse og frelse fra den truende Miskredit en Terminologi, som man har benyttet paa en vilkaarlig Maade, men som dog, naar den anvendes med Omtanke, bliver baade klar og praktisk. Lad os altsaa forbeholde Navnet Kriminalogi for de Videnskabsgrene, der studere Fænomenet »Forbrydelsen« i dets Aarsager og Love, og anvende en anden Betegnelse, som jeg skal angive nedenfor, paa dem, som gøre Brug af Kriminalogiens Resultater ved praktisk at organisere Kampen mod Forbrydelsen, dels ved en Reform af vore repressive Love, dels ved Skabelsen af penitentiere eller præventive Anstalter.

Ud fra denne simple Definition af Kriminalogien ses det let, at denne i Virkeligheden ikke er én Videnskab, men et helt Bundt Videnskaber. De skolastiske Filosofer

gav den hidtil uovertrufne Definition af Videnskab: Erkendelsen af Fænomenerne gennem deres Aarsager. Kriminalologiens Opgave bestaar derfor helt og holdent i at skaffe Kendskab til Kriminalitetens Faktorer.

Disse Faktorer ere nu ganske vist i den Grad mangfoldige og indbyrdes sammenkædede, at Mængden i første Øjeblik forstyrrer Analysen. Men dog er en Klassifikation mulig, og en saadan er med Mesterhaand foretaget af en højt anset Mand af den italienske Skole, *Enrico Ferri*, der i sit Værk »*Études sur la criminalité en France de 1826 à 1878*« har delt Forbrydelsesaarsagerne i 3 Grupper: de antropologiske eller individuelle, de sociale og de fysiske. Det er ikke her Stedet til at forsvare denne Inddeling, der forekommer mig ulastelig, men jeg omtaler den som Vejledningen til den nødvendige Deling af Kriminalogien, der naturlig har forgrenet sig i lige saa mange Specialfag, som der er Grupper af Forbrydelsesfaktorer, altsaa: Kriminalantropologi, Kriminalsociologi og Kriminalfysik. Dette sidste Udtryk er endnu ikke almindelig anvendt, fordi Opmærksomheden til Dato væsentlig har været rettet paa de to andre Forgreninger, der sikkert ogsaa ere de vigtigste. Kriminalantropologi og Kriminalsociologi ere da simple Underafsnit af Kriminalogien; deres Omraader grænse op til hinanden, om man vil, men de glide ikke over i hinanden. Derfor undres man ogsaa over at se *Ferri's* »*Sociologie criminelle*« begynde med et Kapitel, der under Titlen »Kriminalantropologiens Grundsætninger« gennemgaar Forbrydermenneskets Naturhistorie, ligesom senere hen et andet Kapitel vies Spørgsmaalene om Ansvarlighed, Determinisme og Viljesfrihed. Hvad er vel dette andet end en Udvikling af visse — virkelige eller formentlige — individuelle Grunde? Og bør ikke Navnet Sociologi øjensynlig forbeholdes Studiet af de rent sociale Aarsager?

Vi kunne nu vende os til den anden Gruppe Bividen-skaber, hvis Domæne vi jo alt paa Forhaand have bestemt ved Fikseringen af den førstes Felter: det er »de

anvendte Videnskaber, de, hvis Opgave er praktisk at organisere Kampen mod Forbrydelsen ved at drage Nytte af Kriminalologiens Resultater og den eksperimentale Iagttagelse af de sociale Forsvarsmidler, der alt ere i Brug i de forskellige Lande.

Ogsaa denne Gruppe kan bringes ind under en Fællesbetegnelse, nemlig Kriminalpolitik, et Udtryk, der allerede i flere Aar er blevet anvendt i Tyskland, hvor *v. Liszt* har givet det Borgerret (*Lehrbuch des Deutschen Strafrechts 1899, S. 2*). Dette Udtryk bør modtages med Velvilje, om man vil undgaa uheldige Sammenblandinger som de ovenfor anførte. Man vil af den forudgaaede Definition se, at vi aabne Kriminalpolitikken en umaadelig vid Mark, idet intet, der angaar Forbrydelsens Forebyggelse eller Undertrykkelse, ligger udenfor: Indskrænkninger i Pressefriheden for den offentlige Morals Skyld, Kampen mod Uorden paa Gaderne, Regulering af Prostitutionen, enhver Form for Kamp mod Alkoholismen, Organisationen af Hjælp til Arbejde, Oprettelsen af gratis Fæstekontorer — alle disse præventive Virksomheder høre til Kriminalpolitikken med samme Føje som Studierne over Strafanstalter, Deportation eller Dødsstraf.

Vi tage herved Afstand fra den Definition, som *v. Liszt* giver af Kriminalpolitikken, og som lyder saaledes: »en systematisk Udvikling af de Principper — grundede paa Studiet af Forbrydelsens Væsen og Aarsager samt Straffens Anvendelse og Virkninger — hvorefter Retsordenen forsvares eller bør forsvares mod Forbrydelsen ved Hjælp af Straf og andre lignende sociale Institutioner«. Vi mene, at denne Definition er for snæver, først fordi den kun taler om Retsordenen, medens der her bør tales om Samfundsordenen i videste Forstand, saa vist som der er Faktorer — Alkoholismen f. Eks. — der virke uden for Retsreglerne, ikke imod dem; og dernæst, fordi den synes at indsnævre Kriminalpolitikkens Felt til Repressionen alene; saaledes forstaar i det mindste jeg Ordene »Straf og andre

lignende sociale Institutioner«. Men Kriminalpolitikken Horisont er i Virkeligheden anderledes vid. Det drejer sig her om Kampen mod Forbrydelsen: hvorfor da vælge ud blandt Kampmidlerne, hvorfor udsondre de repressive Foranstaltninger — i Forbigaaende sagt: de mindst virksomme af alle — og erklære kun dem for Genstand for Kriminalpolitikken? Hvad da med Hensyn til alle de andre, dem, som *Ferri* kalder »Straffesurrogater«? Hvor skal man da studere dem? Det maatte da være under den vage og ubestemte Disciplin »sociale Spørgsmaal«.

Kriminalpolitikken kan betragtes som en Tvillingsøster til den økonomiske Videnskab: denne studerer Midlerne til at sikre Borgernes — og specielt Arbejderklassens — materielle Lykke, medens hin beskæftiger sig med deres moralske Velfærd. Man maa derfor erkende dens Kompetence med Hensyn til alt, hvad der kan sigte mod dette Maal, hvor forskellige og brogede Studieobjekterne end kunne være. Det er i øvrigt let at klassificere disse ved en Sondring, vi allerede have antydet. Ved Fængslets Port mødes to Strømme: de, som gaa ind, og de, som gaa ud; hele Kriminalpolitikken gaar da ud paa at hindre de første fra at komme ind og de sidste fra at vende tilbage, og denne Iagttagelse er Grundlaget for en Hovedadskillelse mellem to Arter af Institutioner og Forholdsregler, de præventive og de repressive. Denne Distinktion er allerede gammel, og det vilde være møjsommeligt og uden videre Nytte at forsøge efter, hvem der først har formuleret den. Den har vokset sig stille frem, under det nedslaaende Indtryk af Straffenes stigende Utilstrækkelighed, tilfulde bevist gennem Kriminalstatistikken; man har da sagt til sig selv, at den bedste Maade at slaa Bom for Kriminaliteten var at forsøge paa at udtørre dens Kilder, fremfor saa nogenlunde at undertrykke dens Udslag fra Dag til Dag. Fra denne Betragtning udspringe alle Forsøgs- og Hjælpeinstitutioner, alle de ædle Forsøg paa at hæve Børnenes Moral, genopbygge Familiearnen, standse Alkoholismens

Fremskridt og udrive fra Tiggernes og Vagabondernes Legioner dem, som kun tilfældig ere komne ind i Geledderne. Paa dette Præventionens ubegrænsede Terrain have gode og daadskraftige Mennesker begyndt at bygge, uden en paa Forhaand afgrænset Plan og uden videnskabelig Metode, i Kraft af deres Hjerters Drift og Nødstilstandens drivende Krav. Deres Gerning har ikke blot naaet at hindre Nød og forebygge Fald; den har ogsaa vist os, at der eksisterer en præventiv Videnskab eller — om man foretrækker dette Udtryk — en præventiv *Kunst*, som, uden endnu fuldt at beherskes af Systemer og Principper, allerede har opnaaet tilstrækkelig Fasthed til at fortjene Plads som en bestemt Gren i Kriminalvidenskabens Litteratur og Undervisning.

Repressionen som Videnskab har derimod en lang Fortid bag sig, ganske naturlig, da Tanken om at revse en Fejl altid opstaar før Tanken om at forebygge den. Ved at se Forbrydelsernes Tal vokse har man tænkt sig, at Revselsen var uheldig ordnet, og man har søgt at bekæmpe Recidivet gennem en bedre Ordning af Straffesystemet. Først da man fik Øje for disse Anstrengelsers næsten fuldstændige Resultatløshed, kastede man Blikket højere op og længere tilbage, idet man besluttede at kæmpe direkte mod de ondartede Kræfter, de lønlige, opløsende Energier, hvis Resultat Forbrydelsen er. Saaledes forstaar man, at Præventionen er i sin Opvækst, medens Repressionen alt er naaet til Modenhed og er Genstand for en fri Undervisning, om end heller ikke den er optaget paa Universitetsprogrammerne. I Frankrig kaldes denne Disciplin for Penitentiærvidenskab, andre Steder benævnes den ofte med det mere omfattende Udtryk Penologi; den første Betegnelse kan meget godt bevares, naar man anvender den i vid Forstand og ikke indskrænker den til det specielle Spørgsmaal om Ordningen af de langvarige Frihedsstraffe; Penitentiærvidenskaben skal altsaa omfatte Studiet af alle repressive Kampmidler mod Forbrydelsen — Dødsstraf, Straffekolonisation, Fængsel, Bødestraf o. s. v.

Hermed er dette Forsøg paa at fastslaa en Terminologi ført til Ende. For Oversigtens Skyld kan det maaske være praktisk at stille Resultatet op som et Skema:

Strafferettens Bividenskaber.

Rene Videnskaber:	}	I. Kriminalantropologi: Studiet af de individuelle Faktorer.
Kriminalogi.		II. Kriminalsociologi: Studiet af de sociale Faktorer.
Omraade: Undersøgelsen af Kriminalitetens Love og Faktorer.		III. Kriminalfysik: Studiet af de fysiske Faktorer.
Anvendte Videnskaber:	}	I. Præventionsvidenskab.
Kriminalpolitik.		II. Repressionsvidenskab, Penologi eller Penitentiervidenskab.
Omraade: den systematiske Organisation af Kampen mod Forbrydelsen.		

Strafferet.

Omraade: Det rent juridiske Studium af den positive Lovgivnings Ansvarsregler og Straffebestemmelser.

Saa vidt Mr. *Cuche's* Artikel. Der kunde spørges om Omraadet og Pladsen for endnu en ny Gren, nemlig Kriminalistikken, Læren om »die Realien des Strafrechts«^{*)}, hvis Maal er at udvikle Grundsætninger, Hjælpepidler og Fremgangsmaade ved Konstateringen af, om, hvorledes og af hvem en Forbrydelse er begaaet, og som det altsaa navnlig for Politimyndighederne, høje og lave, og Undersøgelsesdommeren er nødvendigt at være inde i. Dette er maaske ikke saa meget en Videnskab, som en praktisk Kunst, der ikke egner sig til Lærefag i en akademisk Undervisning og allerede af den Grund ikke har Krav paa Plads i ovenstaaende Skema. Men Grænsen mellem Kunst og Videnskab er paa dette Punkt yderst

^{*)} Hanns Gross: Handbuch für Untersuchungsrichter. S. IV.

vag; man vil f. Eks. vel næppe frakende et Værk som Dr. Hanns Gross: »Handbuch für Untersuchungsrichter« Prædikatet videnskabelig. Det synes da naturligt at give denne Videnskab Plads blandt Bividenskaberne i Gruppe B II, som Led i Repressionen, for saa vidt man ikke foretrækker at holde den ganske uden for dette Skema og anvise den Plads som Bividenskab til Kriminalprocessen.

Olaf Haack.